

kår, der oprindeligt var rimeligt, bedømmes som urimeligt for den erhvervsdrivende.

Det vil derimod ikke være foreneligt med direktivet, hvis inddragelsen af senere indtrufne omstændigheder medfører, at den pågældende domstol undlader at tilsidesætte eller ændre et vilkår, som oprindeligt var urimeligt for forbrugeren. Da de gældende regler ikke udelukker muligheden herfor, foreslås det, at der indføres en bestemmelse om, at senere indtrufne omstændigheder ikke må tages i betragtning til skade for forbrugeren med den virkning, at et aftalevilkår ikke tilsidesættes eller ændres, jf. den foreslåede nye § 38 c, nr. 1.

I den nordiske arbejdsgruppe har der været enighed om den anførte forståelse af direktivet.

Endvidere foreslås det som en præcisering, at vurderingen af, om et aftalevilkår er urimeligt, også kan omfatte vilkår i en anden aftale, som hænger sammen med den aftale, der skal vurderes. Sådanne tilknyttede aftaler må allerede efter gældende ret antages at skulle inddrages i vurderingen, men præciseringen foreslås, for at der ikke skal kunne være tvivl om, at direktivet er opfyldt også på dette punkt.

Direktivet indeholder i art. 4, stk. 2, en undtagelse fra reglerne om urimelige aftalevilkår. Efter denne bestemmelse omfatter vurderingen af, om et aftalevilkår er urimeligt, »hverken definitionen af aftalens hovedgenstand eller overensstemmelsen mellem pris og varer eller mellem tjenesteydelser og betalingen herfor, for så vidt disse vilkår er affattet klart og forståeligt«.

Aftalelovens § 36 indeholder ikke en tilsvarende begrænsning. Justitsministeriet har ikke fundet grundlag for at foreslå en bestemmelse svarende til artikel 4, stk. 2. En sådan bestemmelse ville forringe forbrugerbeskyttelsen i forhold til gældende ret. I den nordiske arbejdsgruppe har der været enighed om denne opfattelse.

5.2.9. Retsvirkningen af, at et aftalevilkår er urimeligt.

Efter art. 6, stk. 1, skal medlemsstaterne fastsætte, at urimelige aftalevilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til national lovgivning ikke binder forbrugeren, og at aftalen forbliver bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden de urimelige aftalevilkår.

Efter aftalelovens § 36 kan domstolene tilsidesætte en aftale helt eller delvis, hvis det vil være urimeligt eller i strid med redelig handlemåde at gøre den gældende. Efter lovforslagets § 1, nr. 1, får domstolene endvidere mulighed for at ændre en urimelig aftale. Det er overladt til domstolens skøn at afgøre, i hvilket omfang en aftale skal tilsidesættes eller ændres.

Fuldstændig tilsidesættelse af en aftale efter aftalelovens § 36 kommer på tale, hvis det urimelige vilkår har væsentlig betydning for hele aftalen.

Efter direktivet er det overladt til medlemsstaterne inden for visse grænser at fastlægge den præcise retsvirkning af, at der i en aftale findes et eller flere urimelige aftalevilkår. Bestemmelsens ordlyd, hvorefter medlemsstaterne skal fastsætte, at et urimeligt aftalevilkår »ikke binder« forbrugeren, kan således både forstås på den måde, at et urimeligt vilkår altid skal tilsidesættes, og på den måde, at et urimeligt vilkår ikke skal gælde over for forbrugeren efter sit indhold, dvs. at vilkåret skal ændres eller tilsidesættes.

Direktivets bestemmelse om, at den øvrige del af aftalen skal gælde uændret, hvis den kan opretholdes »uden de urimelige vilkår«, kan umiddelbart synes at støtte den forståelse af direktivet, at et urimeligt aftalevilkår altid skal tilsidesættes.

Imidlertid er formålet med direktivet som ovenfor nævnt at beskytte forbrugerne mod urimelige aftalevilkår. Det er ikke til forbrugernes fordel, hvis urimelige vilkår altid skal tilsidesættes, idet dette i visse tilfælde vil medføre, at en aftale, der i øvrigt er fordelagtig for forbrugeren, ikke kan opretholdes, fordi det pågældende vilkår er helt afgørende for aftalen. Som eksempel herpå kan nævnes en kreditaftale med et vilkår om, at lånet skal og kun kan tilbagebetales på tidspunkter, som bestemmes af långiver. En tilsidesættelse af dette vilkår vil medføre, at låneaftalen ikke kan opretholdes. Dette er næppe til forbrugernes fordel, idet forbrugeren så må søge at låne pengene et andet sted. Det ville være mere hensigtsmæssigt for forbrugeren at få ændret afdragsvilkåret, således at tidspunkterne for afdragene betaling blev fastlagt i aftalen. Hermed ville kreditaftalen i øvrigt kunne opretholdes.

Direktivbestemmelsen kan på denne baggrund ikke antages at være til hinder for, at medlemsstaternes lovgivning åbner mulighed for helt eller delvis at ændre en urimelig aftale.

I direktivet stilles der som nævnt krav om, at aftalen skal forblive bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden det urimelige aftalevilkår. Det betyder, at kun den del af en aftale, som er urimelig, kan ændres eller tilsidesættes, mens de øvrige vilkår skal opretholdes uændret, hvis dette er muligt. På dette punkt adskiller direktivets regel om retsvirkningen af urimelighed sig fra aftalelovens § 36.

Det foreslås på denne baggrund, at der i aftaleloven indføres en bestemmelse svarende til direktivets art. 6, stk. 1, om retsvirkningen af urimelighed, jf. den foreslåede nye § 38 c, stk. 1. For at udelukke